

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΈΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου: «Διατάξεις σχετικά με την εκλογή βουλευτών και το εκλογικό σύστημα»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Στο όνομα της «κυβερνησιμότητας», δηλαδή της αυτοδυναμίας, το νομοσχέδιο της κυβέρνησης επαναφέρει το «δώρο-μπόνους» των έως και 50 εδρών στο πρώτο κόμμα. Ουσιαστικά, η κυβέρνηση λέει στους πολίτες: «Αν δεν δώσετε την πλειοψηφία στο μεγαλύτερο κόμμα για να κυβερνήσει χωρίς συνεργασίες, τότε θα του την δώσει το εκλογικό σύστημα!» Είναι προφανές πως κάθε τέτοιο «δώρο-μπόνους» (κλιμακωτό ή σταθερό) παραβιάζει τη λαϊκή εντολή και κυριαρχία.

Όσο για τον ισχύοντα νόμο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, αν και σε γενικές γραμμές διατηρεί την αναλογία ψήφων και εδρών που λαμβάνει κάθε κόμμα, διαστρεβλώνει τη λαϊκή εντολή σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο. Π.χ. οι «χαμένες» ψήφοι που λαμβάνει ένα από τα μικρότερα κόμματα στις μονοεδρικές ή ολιγοεδρικές περιφέρειες «αναπληρώνονται» με μεγαλύτερο ποσοστό εδρών στις πολυεδρικές περιφέρειες. Έτσι, υποβαθμίζεται η εντολή ψηφοφόρων των μεγαλύτερων κομμάτων π.χ. της Β2 Αθηνών ή της Α΄ Θεσσαλονίκης ώστε να «εξομαλυνθεί» η αποσιώπηση της προτίμησης των ψηφοφόρων των μικρότερων κομμάτων στις μονοεδρικές ή ολιγοεδρικές περιφέρειες.

Με στόχο τον σεβασμό των αρχών (Α) της *Αναλογικότητας* (τόσο στην Επικράτεια όσο και στις τοπικές κοινωνίες), και (Β) της *Λογοδοσίας* ενός τουλάχιστον βουλευτή στην τοπική κοινωνία που την/τον εξέλεξε, η πρόταση νόμου του ΜΕΡΑ25 συνδυάζει στοιχεία του ισχύοντος εκλογικού συστήματος με στοιχεία των εκλογικών συστημάτων που ισχύουν στην Γερμανία και στην Αυστραλία.

Τα βασικά του χαρακτηριστικά είναι τα εξής: (Α) Κανένα εκλογικό «δώρο-μπόνους» για κανένα κόμμα, (Β) απλή αναλογική (χωρίς ελάχιστο όριο επικράτειας) για τις 242 από τις 300 έδρες και (Γ) 58 μονοεδρικές όπου όμως παύει να ισχύει το πλειοψηφικό σύστημα (που ισχύει στις μονοεδρικές σήμερα). Πιο συγκεκριμένα, η Πρόταση Νόμου του ΜΕΡΑ25 συνίσταται από τις εξής ρυθμίσεις:

- Ίδρυση Εθνικής Επιτροπής Εκλογών που χαράσσει/οριοθετεί
 - 23 νέες ισοδύναμες «Μείζονες Πολυεδρικές Περιφέρειες» για όλη την Επικράτεια, κάθε μία από τις οποίες εκλέγει 10 βουλευτές
 - 58 νέες «Ελάσσονες Μονοεδρικές Περιφέρειες» για όλη την Επικράτεια
 - Η Εθνική Επιτροπή Εκλογών συστήνεται ως σώμα αποτελούμενο κατά 1/3 από κληρωτούς δικαστές, κατά 1/3 από κληρωτούς πολίτες και μόνο κατά 1/3 από εκπροσώπους των κομμάτων.

Σημείωση: Συνεπώς, 230 βουλευτές εκλέγονται στις «Μείζονες Πολυεδρικές Περιφέρειες», 12 βουλευτές με το ψηφοδέλτιο Επικρατείας (όπως ίσχυε έως πρόσφατα), και 58 στις «Ελάσσονες Μονοεδρικές Περιφέρειες»

- Διπλή κάλπη: Οι ψηφοφόροι συμπληρώνουν δύο ψηφοδέλτια τα οποία τοποθετούν σε διαφορετική κάλπη – ένα για την «Μείζονα Πολυεδρική Περιφέρεια» κι ένα για την «Ελάσσονα Μονοεδρική Περιφέρεια».

Σημείωση: Οι ψηφοφόροι, εφόσον το επιθυμούν, δύνανται να υποστηρίξουν στην «Ελάσσονα Μονοεδρική Περιφέρεια» υποψήφιους προερχόμενους από διαφορετικό κόμμα εκείνου που στηρίζουν στην Περιφέρεια-Επικράτεια.

- Εκλογικό Σύστημα «Μείζονος Πολυεδρικής Περιφέρειας» και Ψηφοδέλτιου Επικρατείας: Απλή αναλογική, χωρίς όριο 3% για την εκλογή των 230 βουλευτών της Περιφέρειας και των 12 της Επικρατείας.

Σημείωση: Οι ψηφοφόροι επιλέγουν το κομματικό ψηφοδέλτιο και βάζουν έως 4 σταυρούς στους υποψήφιους βουλευτές. Το εκλογικό σύστημα για αυτές τις 230 έδρες δεν διαφέρει από τον εκλογικό νόμο ΣΥΡΙΖΑ: Απλή αναλογική (με απαλοιφή του ορίου του 3%). Ο αριθμός των βουλευτών Επικρατείας κάθε κόμματος προσδιορίζεται αποκλειστικά από το ποσοστό που έλαβε στις «Μείζονες Πολυεδρικές Περιφέρειες».

- Εκλογικό Σύστημα «Ελάχιστονος Μονοεδρικής Περιφέρειας»: Κοινό ψηφοδέλτιο για τους υποψήφιους όλων των κομμάτων με «ψήφο κλιμακωτής προτίμησης» που εξασφαλίζει την εκλογή του βουλευτή που έχει τη συναίνεση τουλάχιστον των μισών ψηφοφόρων.

Σημείωση 1^η: Το κοινό ψηφοδέλτιο περιέχει υποψήφιους από όλα τα κόμματα (με τη δυνατότητα να εμπεριέχει έως και 2 υποψήφιους από ένα κόμμα). Οι ψηφοφόροι σημειώνουν τον αριθμό 1 δίπλα στο όνομα του υποψηφίου που είναι η 1^η τους προτίμηση και, εφόσον το επιθυμούν, τον αριθμό 2 δίπλα στο όνομα του υποψηφίου που είναι η 2^η τους προτίμηση, τον αριθμό 3 δίπλα στο όνομα του υποψηφίου που είναι η 3^η τους προτίμηση κ.ο.κ.

Σημείωση 2^η: Η καταγραφή των ψήφων προσομοιώνει την εκλογή Δημάρχων, με τον υποψήφιο που λαμβάνει τις λιγότερες ψήφους την 1^η Κυριακή να απορρίπτεται και την εκλογή να επαναλαμβάνεται, κατόπιν με τον υποψήφιο που λαμβάνει τις λιγότερες ψήφους την 2^η Κυριακή να απορρίπτεται και την εκλογή να επαναλαμβάνεται κ.ο.κ. έως ότου ένας υποψήφιος λάβει το 50%+1 των ψήφων.

- Τυχαία σειρά αναγραφής υποψηφίων: Η σειρά των υποψηφίων στα ψηφοδέλτια τόσο της μείζονος όσο και της ελάχιστονος περιφέρειας δεν είναι αλφαβητική, αλλά τυχαία, και προκύπτει με αλγόριθμο υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών.

Περίληπτικά,

- (1) Η έκφραση της λαϊκής βούλησης με ανόθευτη αναλογικότητα σε 242 έδρες που εκλέγονται στις Μείζονες Πολυεδρικές Περιφέρειες και την Επικράτεια
- (2) Παράλληλα, αντί για το «μπόνους» των 50 εδρών, οι ψηφοφόροι επιλέγουν 58 εκπροσώπους τους σε τοπικό επίπεδο (Ελάχιστονες Μονοεδρικές) με τρόπο που εξασφαλίζει την μέγιστη συναίνεση και την λογοδοσία.

Συγκεκριμένα, επί των άρθρων:

Με το Άρθρο 1 συστήνεται η ανεξάρτητη Εθνική Επιτροπή Εκλογών με σκοπό την προετοιμασία και τη διεξαγωγή των εθνικών εκλογών, τη διασφάλιση της διαφάνειάς τους, την οριοθέτηση-χάραξη των εκλογικών περιφερειών επί τη βάση των πληθυσμιακών αλλαγών, και την αποπεράτωση λοιπών ενεργειών που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της. Μέλη της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζονται, σε ειδικό διαβουλευτικό σώμα κληρωτών και εκλεγμένων πολιτών, 20 κληρωτοί δικαστικοί, 20 κληρωτοί πολίτες (όπως οι ένορκoi) και 20 ειδικοί που ορίζονται από τα κοινοβουλευτικά κόμματα (ανάλογα με την εκπροσώπησή τους στη Βουλή). Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζεται ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου ταυτοχρόνως με την ανάληψη των καθηκόντων της/του. Αντιπρόεδροι εκλέγονται ένας/μία δικαστής και ένας/μία κληρωτός πολίτης. Η θητεία των μελών της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών είναι εξαετής.

Το Άρθρο 2 τροποποιεί το άρθρο 99 του π.δ. 26/2012 (Α' 57), καταργώντας το όριο εισόδου 3% στη Βουλή και εισάγοντας τη διάκριση ανάμεσα στις 242 βουλευτικές έδρες που κατανέμονται αναλογικά στην Πρώτη Κάλπη (Μείζονες Πολυεδρικές Περιφέρειες ή ΜΠΠ, συν τις 12 έδρες Επικράτειας) και στις 58 βουλευτικές έδρες (Ελάσσονες Μονοεδρικές Περιφέρειες ή ΕΜΠ) που κατανέμονται στην Δεύτερη Κάλπη με ψήφο κλιμακωτής προτίμησης.

Το Άρθρο 3 τροποποιεί το άρθρο 100 του π.δ. 26/2012 (Α' 57) ώστε να προσδιορίζει την κατανομή των 230 βουλευτικών εδρών που αντιστοιχούν στις 23 ΜΠΠ και των 12 βουλευτικών εδρών Επικράτειας στην βάση της απλής αναλογικής όπως αυτή ορίζεται στον Ν. ____ (ΣΥΡΙΖΑ)

Το Άρθρο 4 ορίζει το σύστημα ψήφου κλιμακωτής προτίμησης με το οποίο κατανέμονται οι 58 βουλευτικές έδρες των ΕΜΠ. Στην ψηφοφορία για αυτές τις 58 μονοεδρικές περιφέρειες (Δεύτερη Κάλπη) ισχύουν τα εξής: (Α) Ενιαίο ψηφοδέλτιο όλων των υποψηφίων όλων των κομμάτων (έως 2 από κάθε κόμμα). (Β) Οι ψηφοφόροι σημειώνουν στα αριστερά του επωνύμου τον οποίον προτιμούν τον αριθμό 1, τον αριθμό 2 στον υποψήφιο που είναι η 2^η προτίμησή τους, τον αριθμό 3 στον υποψήφιο που είναι η 3^η προτίμηση τους κ.ο.κ. Για να είναι έγκυρο το ψηφοδέλτιο της Δεύτερης Κάλπης, οι ψηφοφόροι πρέπει να σημειώσουν κατ' ελάχιστον την 1^η προτίμησή τους. Μέγιστος αριθμός φθινουσών προτιμήσεων δεν υπάρχει. Βουλευτής σε καθεμιά των 58 μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών με σύστημα ψήφου κλιμακωτής προτίμησης εκλέγεται όποιος υποψήφιος βουλευτής συλλέξει το 50%+1 ένα των προτιμήσεων με την εξής διαδικασία κατανομών: Στην 1^η Κατανομή ομαδοποιούνται ανά υποψήφιο τα ψηφοδέλτια που του/της δίνουν την 1^η προτίμηση των ψηφοφόρων. Στην 2^η Κατανομή, ο με το μικρότερο αριθμό 1^{ων} προτιμήσεων αποσύρεται και τα ψηφοδέλτια στα οποία είχε λάβει την 1^η προτίμηση ανακατανέμονται σε άλλους που έλαβαν την 2^η προτίμηση στα εν λόγω ψηφοδέλτια. Και ούτω καθεξής έως ότου μία/ένας υποψήφιος λάβει 50%+1 του συνόλου των ψηφισάντων, εξασφαλίζοντας την συναίνεση της απόλυτης πλειοψηφίας των ψηφισάντων.

Το Άρθρο 5 περιλαμβάνει την πρόνοια για την εξομάλυνση του έως τανύν έχοντος νομοθετικού πλαισίου με την εδώ εισαγόμενη πρόταση νόμου.

Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2020

Οι προτείνοντες Βουλευτές

Γιάννης Βαρουφάκης
Αγγελική Αδαμοπούλου
ΚωνσταντίνΑ Αδάμου
Μαρία Απατζίδα
Κρίτων Αρσένης
Κλέων Γρηγοριάδης
Γεώργιος Λογιάδης
Φωτεινή Μπακαδήμα
Σοφία Σακοράφα

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Διατάξεις σχετικά με την εκλογή βουλευτών και το εκλογικό σύστημα

Άρθρο 1

Εθνική Επιτροπή Εκλογών

1. Συστήνεται ανεξάρτητη εθνική επιτροπή εκλογών χωρίς νομική προσωπικότητα με την επωνυμία Εθνική Επιτροπή Εκλογών με σκοπό τον προσδιορισμό των Μείζονων Πολυεδρικών και των Ελάσσονων Μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών επί τη βάσει των πληθυσμιακών αλλαγών, και την αποπεράτωση λοιπών ενεργειών που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της, σε συνεργασία με κατά περίπτωση συναρμόδιες αρχές.
2. Η Αρχή απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας και διοικητικής αυτοτέλειας και δεν υπόκειται σε έλεγχο ή εποπτεία από κυβερνητικά όργανα, κρατικούς φορείς ή άλλες διοικητικές αρχές. Οι οικονομικοί της πόροι αρύονται από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών.
3. Η Εθνική Επιτροπή Εκλογών υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής.
4. Η έδρα της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών είναι στην Αθήνα. Ειδικές αποκεντρωμένες και περιφερειακές υπηρεσίες της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών μπορεί να συστήνονται και να λειτουργούν και εκτός της έδρας αυτής.
5. Μέλη της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζονται, σε ειδικό διαβουλευτικό σώμα κληρωτών και εκλεγμένων πολιτών, 20 κληρωτοί δικαστικοί, 20 κληρωτοί πολίτες (οι οποίοι επιλέγονται όπως νόμος ορίζει από το σύνολο των εκλογέων πολιτών) και 20 ειδικοί που ορίζονται από τα κοινοβουλευτικά κόμματα ανάλογα με την δύναμή τους στη Βουλή. Η θητεία των μελών της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών είναι εξαετής.
6. Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζεται ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου ταυτοχρόνως με την ανάληψη των καθηκόντων του. Αντιπρόεδροι εκλέγονται ένα εκ των κληρωτών δικαστών και ένας εκ των κληρωτών πολιτών.
7. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες των μελών της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζονται από το προεδρείο της. Οι υποεπιτροπές της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών ορίζονται από το προεδρείο της σε διαβούλευση με τον Υπουργό Εσωτερικών.
8. Ψήφισμα της πλειοψηφίας των μελών της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών δύναται να αντικαταστήσει τον πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών με έναν εκ των παρέδρων. Σε αυτήν την περίπτωση, ο πρώην πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών καθίσταται αντιπρόεδρος.
9. Η Εθνική Επιτροπή Εκλογών μεριμνά για τον αλγόριθμο με τον οποίο κατατάσσει τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων βουλευτών στα ψηφοδέλτια των εκλογικών περιφερειών με τυχαία, και όχι αλφαβητική, σειρά.
10. Τα μέλη της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών δύνανται να αιτούνται την παροχή τεχνογνωσίας από εθνικές επιτροπές εκλογών άλλων κρατών ως προς τις εναλλακτικές επιμέρους ζητημάτων της εκλογικής διαδικασίας που βρίσκονται στην αρμοδιότητα της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών.

11. Η ανακοίνωση της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών για τον προσδιορισμό των εκλογικών περιφερειών και του αριθμού που αντιστοιχούν σε αυτές στις εκάστοτε επικείμενες εθνικές εκλογές ανακοινώνεται ανά διετία, κατά την 1η Μαρτίου ή, σε περίπτωση Σαββάτου, Κυριακής ή αργίας, κατά την πρώτη επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Άρθρο 2

Τροποποίηση άρθρου 99 του π.δ. 26/2012 (Α' 57)

1. Η παράγραφος 1 καταργείται.
2. Η παράγραφος 2 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Για τον καθορισμό των εδρών που δικαιούται κάθε εκλογικός σχηματισμός, το σύνολο των ψήφων που συγκέντρωσε στην Επικράτεια πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό 242. Το γινόμενο τους διαιρείται με το άθροισμα των έγκυρων ψηφοδελτίων που συγκέντρωσαν στην Επικράτεια όσοι σχηματισμοί συμμετέχουν στην κατανομή των εδρών. Οι έδρες που δικαιούται κάθε σχηματισμός στην Επικράτεια είναι το ακέραιο μέρος του πηλίκου της διαίρεσης. Αν το άθροισμα των ως άνω ακέραιων μερών των πηλίκων υπολείπεται του αριθμού 242, τότε παραχωρείται, κατά σειρά, ανά μία έδρα και ως τη συμπλήρωση αυτού του αριθμού στους σχηματισμούς, των οποίων τα πηλίκα εμφανίζουν τα μεγαλύτερα δεκαδικά υπόλοιπα.»

3. Προστίθεται τρίτη παράγραφος ως εξής:

«3. Συστήνονται 58 μονοεδρικές περιφέρειες με δεύτερη κάλπη, με αρμοδιότητα της Εθνικής Επιτροπής Εκλογών για τον καθορισμό τους, στις οποίες ισχύει σύστημα ψήφου με εκδήλωση προτίμησης. Οι μονοεδρικές περιφέρειες υφίστανται παράλληλα με τις ευρείες πολυεδρικές περιφέρειες για τις οποίες συνεχίζει να ισχύει το υπάρχον σύστημα της σταυροδοσίας και της απλής αναλογικής.»

Άρθρο 3

Τροποποίηση του άρθρου 100 του π.δ. 26/2012 (Α' 57)

Προστίθεται ενάτη παράγραφος ως εξής:

«9. Τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται στις 58 μονοεδρικές περιφέρειες με σύστημα ψήφου με εκδήλωση προτίμησης, οι οποίες ρυθμίζονται από νόμο.»

Άρθρο 4

Σύστημα ψήφου με εκδήλωση κλιμακωτής προτίμησης

1. Στις 58 μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες με σύστημα ψήφου με εκδήλωση προτίμησης διατίθεται στους εκλογείς, σε δεύτερη κάλπη ανεξάρτητη από αυτήν της ψήφου τους για την αντίστοιχη Μείζονα Πολυεδρική Περιφέρεια, ενιαίο ψηφοδέλτιο όλων των κομμάτων που συμμετέχουν στις εθνικές εκλογές.

2. Στην ψηφοφορία για αυτές τις 58 μονοεδρικές περιφέρειες (Δεύτερη Κάλπη) ισχύουν τα εξής: (Α) Ενιαίο ψηφοδέλτιο όλων των υποψηφίων όλων των κομμάτων (έως 2 από κάθε κόμμα). (Β) Οι ψηφοφόροι σημειώνουν στα αριστερά του επωνύμου τον οποίον προτιμούν τον αριθμό 1, τον αριθμό 2 στον υποψήφιο που είναι η 2^η προτίμησή τους, τον αριθμό 3 στον

υποψήφιο που είναι η 3^η προτίμηση τους κ.ο.κ. Για να είναι έγκυρο το ψηφοδέλτιο της Δεύτερης Κάλπης, οι ψηφοφόροι πρέπει να σημειώσουν κατ' ελάχιστον την 1^η προτίμηση τους. Μέγιστος αριθμός φθινουσών προτιμήσεων δεν υπάρχει. Βουλευτής σε καθεμιά των 58 μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών με σύστημα ψήφου κλιμακωτής προτίμησης εκλέγεται όποιος υποψήφιος βουλευτής συλλέξει το 50%+1 ένα των προτιμήσεων με την εξής διαδικασία κατανομών: Στην 1^η Κατανομή ομαδοποιούνται ανά υποψήφιο τα ψηφοδέλτια που του/της δίνουν την 1^η προτίμηση των ψηφοφόρων. Στην 2^η Κατανομή, ο με το μικρότερο αριθμό 1^{ων} προτιμήσεων αποσύρεται και τα ψηφοδέλτια στα οποία είχε λάβει την 1^η προτίμηση ανακατανέμονται σε άλλους που έλαβαν την 2^η προτίμηση στα εν λόγω ψηφοδέλτια. Και ούτω καθεξής έως ότου μία/ένας υποψήφιος λάβει 50%+1 του συνόλου των ψηφισάντων, εξασφαλίζοντας την συναίνεση της απόλυτης πλειοψηφίας των ψηφισάντων.

Άρθρο 5

Τελικές διατάξεις

Κάθε διάταξη που αντιβαίνει στα προβλεπόμενα των παραπάνω άρθρων ή μεταβάλλεται αναλόγως στο χρέος μεταβολής σκέλος της.

Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2020

Οι προτείνοντες Βουλευτές

Γιάννης Βαρουφάκης

Αγγελική Αδαμοπούλου

Κωνσταντίνα Αδάμου

Μαρία Απατζίδα

Κρίτων Αρσένης

Κλέων Γρηγοριάδης

Γεώργιος Λογιάδης

Φωτεινή Μπακαδήμα

Σοφία Σακοράφα